

Meruxulova Madonna Nugzarovna

Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani

19-mumta'lim maktabi ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya. *Ushbu maqolada ingliz tilini dunyo bo'yicha mavqeining oshib borayotganligi va O'zbekistonda English Lingua Franca o'qitilishining sabablari hamda ushbu tilning mustaqillikdan so'ng ta'limning barcha bosqichlarda o'qitilishi kuchayishiga prezident qarorlarining ta'siri. Chet tili o'qitishda yangi metodlardan, ta'lim reytingi yuqori davlat (Finlandiya) tajribalaridan foydalanish o'rganib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *prezident farmoni, English Lingua Franca, CEFR, IELTS, TOEFL sertifikatlari, Britaniya konsulligi, Maktabgacha ta'limda "Belgi va rasmlar bilan ishlash usuli"*

Abstract. *In this article, the increasing position of the English language in the world and the reasons for the teaching of English Lingua Franca in Uzbekistan, as well as the influence of the president's decisions on the strengthening of the teaching of this language at all levels of education after independence. The use of new methods and experiences of a country with a high educational rating (Finland) in foreign language teaching has been studied.*

Key words: *presidential decree, English Lingua Franca, CEFR, IELTS, TOEFL certificates, British Consulate, "Method of working with signs and pictures" in preschool education*

Kirish

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev tomonidan ta'lim tizimini takomillashtirish bo'yicha o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida Finlandiya ta'limini misol qilib, maktabda o'qitish metodikasi o'zgarmasa, ta'lim sifati ham, mazmuni ham muhit ham o'zgarmasligini ta'kidlaydi. Jumladan, O'ZDJT universiteti o'qituvchisi Shahlo Azamova maktabgacha bolalarga chet tillarini o'qitishga bag'ishlangan maqolasida bog'cha bolalari uchun turli qiziqarli metodlardan samarali foydalanish juda yaxshi samara beradi deb hisoblaydi. U ingliz tilini misol qilib, "Belgilar va rasmlar bilan ishlash usuli" da rasmdan so'zga tarjima qilishni ta'riflaydi. Shuningdek o'qituvchi o'z maqolasida boshqa bir necha uslublarini ham berib o'tadi. Bu usullar bolalar xotirasida so'zlarni yaxshi saqlanishiga ham yordam beradi. Chet tillari orasida ingliz tili eng ko'p so'zlashiladigan til hisoblanadi. Aniqlanishicha, bugungi kunda ingliz tili 2 milliard so'zlashuvchilariga ega bo'lgan, eng ko'p tushuniladigan tilga aylanib ulgurgan. U nafaqat ommaviy til balki o'z o'rganuvchilari uchun ma'lum sabablarga ko'ra, ahamiyatli bo'lgan til hisoblanadi.

Asosiy qism O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat test markazi tarkibida chet tillarini bilish va egallash darajasini baholovchi boshqarma

tashkil etildi. Qarorda qayd etilganidek, ushbu boshqarma yordami bilan chet tillari o'qituvchilarining darajalari milliy baholash testi CEFR(Common European Framework of Reference for Languages) orqali aniqlanib, ularning oylik maoshlariga qishloq joylarida 30 foiz, boshqa joylarda esa 15 foiz ustama haqi belgilandi. Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 13 maydagi «Oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilishda milliy hamda xalqaro baholash tizimlari sertifikatlarini tatbiq qilish choratadbirlari to'g'risida»gi 395-son qarorni qabul qildi. Unga ko'ra, 2020-2021yildan boshlab oliy ta'lim muassasalariga imtihon topshiruvchi abuturiyentning fanlar majmuasiga chet tili kiritilgan holda chet tilini bilish bo'yicha kamida B2 sertifikati bo'lsa, unga ushbu blokdan test bajarishdan ozod etilishi hamda maksimal ball berilishi (qaysi blokda bo'lsa) to'g'risida imtiyoz berildi. Lekin, ushbu qaror amalga oshirilgan davrning avvalida Davlat Test Markazining Chet tillarini egallash bo'yicha boshqarma ma'lumotlariga ko'ra, oliy ta'lim muassasalariga hujjat topshirgan 1 066 926 nafar abituriyentning 11 250 nafarida imtiyoz beruvchi xalqaro IELTS hamda milliy CEFR chet tili sertifikati mavjud bo'lgan.

Xalqaro bozor iqtisodiyotida hamda milliy agentliklarda chet tilini bilgan shaxslar uchun talab juda ham yuqori. Ingliz tilining ta'sir doirasi 50 yoki 60 yil oldingiga nisbatan ancha kengaygan. Bunga bir necha sabablarni misol qilib olishimiz ham mumkin. Masalan, ingliz tili xalqaro BMT tashkilotining rasmiy tili, biznes, ommaviy axborot vositalari, online dunyo tili, bundan tashqari ko'plab akademiyalar tili hamdir.

Zamonaviy texnologiyalar dars jarayonini birmuncha tezlashtiradi va til o'rganish jarayonini ham tezlashtirmay qolmaydi. Bugungu kunda 1-sinf o'quvchilari uchun ham chet tili darsi joriy etilgan. Afsuski men o'qigan paytta bunday emas edi. 1-sinf o'quvchilari hali o'zbek tilida ham o'zlari haqida ravon gaprib berolmasa chet tilida nima o'rgana oladi, degan savol tug'uladi albatta. 1-sinlarga aynan chet tilida so'zlashish o'rgatilishi ko'zda tutilmagan, mening fikrimcha. Ularga atrof muhitdagi ular har kuni uchratadigan narsalari, sevimli hayvonlari, sevimli fasllari, ota onasi, opa ukasi va ular kundalik ishlatigan so'zlarni "ESHITISH" orqali bir yilda o'rgatish katta natija va bugungi kunga o'qituvchilar mana shu natijaga erishayapti. Nega aynan eshitish orqali. 1-sinf o'quvchisi hali o'zbek tilida ham yozishni yaxshi bilmaydi. Lekin ularga eshitiq orqali, rasmlarni ko'rsatish orqali so'zlarni o'rgatish samarali foyda beradi. Buning uchun o'qituvchiga, eshittirish uchun zamonaviy texnologiyalar kerak bo'ladi. Shu jarayonda zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati qanchayin kattaligini ko'ra olamiz. Aynan "ESHITIB" o'rganish, til o'rganish jarayonining muhim bo'g'inlaridan biri. Aynan 1-sinflar uchun emas, barcha o'quvchilar uchun qo'llaniladigan usullardan biri. "ESHITIB" o'rganish o'quvchini diqqatini bir joyga jamlay olishiga, o'rganilayotgan mavzuni yaxshiroq tushunishiga, chet tilidagi talaffuzni chuqurroq o'rganishga eng asosiysi chet tillariga bo'lgan qiziqishini orttirishga hizmat qiladi.

Xulosa Bilamizki, ingliz tili nafaqat ta'limda balki, texnologiya, internet, axborot xatto turizm ham eng kerakli bo'lgan universal tilga aylanib ulgurdi. Lekin har bir rivojlanish yaxshi olingan va berilgan ta'limga borib taqaladi. Bundan tashqari ayni paytda virtual olamdan foydalanish, kompyuter grafiklari yaratish maksimal darajada kuchayib bormoqda qolaversa, mashhur veb brauzerlarning ko'pchiligi asosan Amerika davlatida joylashgan, o'z-o'zidan ular ish tili ingliz tilida yuritiladi. Yoki oddiy hayotimizda foydalanadigan texnika ham inglizcha qo'llanilish yo'riqnomasiga ega. Demak ingliz tili nafaqat ta'lim sohasida odatiy turmushimizda ham zarur bo'lib bomoqda. Undan foydalanish uchun ta'lim jarayonida uni yaxshiroq egallashimiz zarur.

REFERENCES:

1. Azamova Sh. Maktabgacha ta'lim jarayonida xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy metodikalari-“Science and education” scientific journal April 2022 volume 2 MY Tirkashev, «THE ROLE OF SMALL SCALE BUSINESS IN THE DEVELOPMENT OF MARKET ECONOMY», МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА Учредители: Общество с ограниченной ответственностью "Моя профессиональная карьера", 34, 2022, 97-102 с.;
2. M. Yu. Tirkashev, NB Eshtemirov, «FACTORS OF EFFECTIVE USE OF MECHANISMS TO IMPROVE FINANCIAL CONTROL», 2022, Вестник магистратуры, 3-2 (126), 111-112 с.;
3. Djurakulovich Ziyadullaev Makhmudjon. (2022). YESTERDAY'S, TODAY'S AND FUTURE PENSION REFORMS IN UZBEKISTAN. Conference Zone, 119–121. Retrieved from <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/362> ;
4. Махмуджон Зиядуллаев (2021). Право на социальное обеспечение в Узбекистане и радикальные реформы, проведенные в пенсионном секторе в 2017-2021 годах.